

Onkológiai Gondozó, Cegléd, ESZTIK és JATE Matematika Alapjai
és Számítástechnikai Tanszék

Pán-rák vizsgálat területén*

Kovács Jenő, Kövesi Ervin, Kónya István és Csirik János

A rákbetegség elsősorú egészségügyi probléma. Ellene a gyógyítás terén csak a legkorábbi szakban küzdhetünk. Preventive felvilágosítással és hatószági rendelkezésekkel csak minimális eredményt érhetünk el, így itt is csak a lakosság teljesének átszűrése, pontosabban alapos átvizsgálása maradhatna. Ez pedig, még akkor is, ha ma minden ötödik ember rákban hal el, a 60 éves átlagkort számítva 3 ezreléknyi morbiditást jelent évente. Tehát 10.000 lakosból 9.970-et fölöslegesen kellene évente igen alaposan átvizsgálni. Ez megoldhatatlan.

A ma gyakorlata tehát kettős utat követ: 1) a szokvány-rákot, ill. a "láthatóvá-tehető"-t keresi a 2) "veszély-kor"ban. A többit e g y s z e r U e n s o r s á r a hagyja. A szokványrákra a Nővédelmi (NV) rákszűrés, a "láthatóvá tehető"-re az Ernyő Fénykép (EF) irányulna. Hatássávjuk azonban rák/ember viszonyban mindössze 13 %, eredményük pedig egyetlen ezrelék korai stádiumban.

A megoldás-keresés éppoly elsősorú feladat, mint probléma a kór. Olyan eljárást kívánunk ismertetni - orvosi és computer vonalon az orvos-szerző, eu. szervezés részen a szervező munkatársak - , mely első, tehát hézagos modellkísérletében is alkalmas volt egy 16 ezernyi lakosú kisváros érintett lakosainak teljes átvizsgálására, mindössze egyetlen orvos és 4 kisegítő közép-kádernyi munkatárval. Ennek ellenére adatfelvételét - adekvátan - másfél nap, totálkivizsgálást (nem "szűrést") 30 munkanap alatt oldotta meg. (Anyagilag: egy fele ekkora terület hagyományos komplex szűrésnek kiszállási költsége maga hatszorosába került emennek teljes költségeinél.) Eredményében viszont elérte az ugyanezen területre, mint

*Előadásvázlat

egységre vonatkoztatott mérvő totális egészségügyi apparátus egy egész évi mennyiségi teljesítményét, és pedig úgy, hogy minőségében nagyságrendileg jobb eredményt mutatott fel. (A KSH elmúlt 5 évi anyagát figyelembe véve a teljes-egészségügy által felismert rákok legfőbb együttdükben esnek az igen korai stádiumokba, kísérletünkben öt-hatod tartozott ide.)

Kivitele az eljárásnak egy fajta kérdőív-computeres módszer volt. Diagnosztikai modellül eltérőleg a "hagyományos" "matricális" valószínűségi computer-diagnosztikai modellektől u.n. "an-entropizáló" modellt készítettek.

A gyakorlat mind szakemberi, mind anyagi igények alapján már a mai alkalmasságot, eredménye ennek szükségességét igazolta.